

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforening.no

50 år i psykiatri

Nils A. Retterstøl

I grenseland

Fra en psykiaters liv. 352 s, ill. Oslo: Damm, 2003. Pris NOK 329
ISBN 82-517-7379-0

Nils Retterstøl tilhører generationen af psykiatere der med stolthed og selvbevidsthed tager deres fag seriøst som klinisk såvel som videnskabelig disiplin; før psykiatrien og psykiateren forsvandt ind i godt-købs snak, føleri,

egoumbilical fascination, social romantisk forståelse og managementterminologisk politisk korrekthet. Hædersmanden Nils Retterstøl vover med *I grenseland*. Fra en psykiaters liv den uhyre vanskelige autobiografiske disiplin.

Han har fået hjælp af journalisten Jørn-Kr. Jørgensen. Bogens første halvdel er en kronologisk gennemgang af 50 års norsk psykiatri set med Nils Retterstøls øjne, sidste halvdel er en behandling af forskellige for psykiatrien relevante temaer.

Efter at have læst bogen til ende er dens målgruppe fortsat denne anmelder uvis. Den kortfattede kronologisk refererende form giver opfattelsen af personlig huskeliste. De mange navne – de fleste en ikke-nordmand ubekendte, et endeløst antal skønmalerier som «...ingen problemer ... bare velvilje», «vi samarbeidet ... knirkfritt», «... viste en sterk positiv innstilling ... ga verdifulle bidrag», «... en udelte positiv samarbeidsvilje» og den ofte omtalte store «... innsats...også internasjonalt» som alle disse mennesker har bidraget med, peger på *de gamle kammerater* som målgruppe. Sproget – især når talen er om psykiatriske sykdomme, deres symptomatologi, diagnostik og behandling – er folkebogens, skrevet for Ola Nordman, medens en god del af billedmaterialet og omtalen af personlige forhold måske af blufærdigheds-mæssige grunde skulle være forblevet familiens private erindringsgods.

Når bogen trods dette forsøg på at skrive for en al for bred og diffus målgruppe er værd at læse, også for en ikke-norsk psykiater, skyldes det at Nils Retterstøl som medlem af den eksklusive gruppe af psykia-

tere, hvis læsning og tenkning ikke er begrenset af sproglig armod og management-forsimplinger har mod og klarsyn til med befriende politisk ukorrekthet at formulere en mængde absolutter der dukker frem jævnt hen gjennom bogen:

- «... alle pasienter bør ha anledning til at møte afdelingens sjef ...»
- «Alle pasienter må ha rett til å få samtale med overordnet lege, en spesialist i psykiatri ...»
- Om dem der flirter med tanken om at medicin fratager psykiatrisk syge muligheden for at «gjennomleve psykosen og komme bedre ut på den andre siden»: «Fader, forlat dem, for de vet ikke hva de sier»
- «Psykiatere steller med dødelige sykdommer. ... våre disposisjoner i behandlingen kan avgjøre liv og død.»
- Om psykiatrisk syge med misbrugsproblemer: «Jeg tror ikke helsevesenet har følt ansvaret sterkt nok overfor disse ungdommene ...»
- Om hasj: «... Stoffet er farlig ...»
- Om etiske regler: «De nye retningslinjerne gjør at etterundersøkelser av psykotiske pasienter fra Norge ikke lenger vil være i toppklasse.»
- «Pasienter med dobbeltdiagnoser er en gruppe som blir stemoderlig og utilfredsstillende behandlet.»
- «... Fysisk fostring har vært sterkt forsømt i psykiatriske sykehus.»
- Om distriktspsykiatri: «Det er et godt prinsipp, men det negative er spredningen av ekspertisen»
- «Det er en frykt for at politikere og byråkrater har gjort seg sterkere gjeldende i planleggingen enn fagfolk, og at distriktpolitikken er blitt viktigere enn fagligheten.»
- «I dag sitter sinnslidende i fengsel, mens sykehusene vegrer seg for å ta inn potensielt farlige pasienter.»

Og til de lægechefer der fortsatt har ambition om og mod til at understrege *læge* i deres titel, kan det sterkt anbefales at læse om konfrontationerne mellom på den ene side bureaukrater og politikere og på den anden Nils Retterstøl forud for sidstnevntes tiltrædelse som lægechef i Bergen.

Bogen indeholder et indeks, en brugbar litteraturliste samt Nils Retterstøls publikationsliste.

Povl Munk-Jørgensen

Aalborg Psykiatriske Sygehus
Aarhus Universitetshospital

Ansikt til ansikt med den medisinske historien

Klaus Goerttler

Wegbereiter unserer naturwissenschaftlich-medizinischen Moderne

219 Biographien zur Portrait-Sammlung des Anatomen Robert Wiedersheim (1848–1923). 189 s, ill. Heidelberg: Verlag Academia-Press/Studenten-Presse. Pris EUR 25
ISBN 3-00-011942-6

Når vi leser medisinsk historie og generell vitenskapshistorie, er det noen få bilder som gjerne går igjen. Ansiktene til pionerer som Louis Pasteur og Robert Koch er nærmest blitt ikoner, mens for mange andre viktige forskere er det vanskelig å finne egnede bilder. Hvordan så de egentlig ut og hvem var de?

Bak denne boken er det en spennende historie. Klaus Goerttler har i mange år vært professor i patologi ved universitetet i Heidelberg og er en av pionerene innen moderne cytometri. Hans far, Kurt Goerttler (1898–1983), var professor i anatomi ved universitetet i Freiburg. I etterlatte papirer etter faren fant Klaus Goerttler for en del år siden et stort lærinnbundet, sølvbeslått fotoalbum som hadde tilhørt anatomen Robert Wiedersheim i Freiburg og som han hadde overlatt til faren. Dette var en stor skatt med i alt 240 fotografier av berømte europeiske forskere og leger på 1800- og 1900-tallet. Imidlertid manglet det navn på mange av bildene.

Gjennom et betydelig detektivarbeid har Klaus Goerttler identifisert samtlige av portrettene og presenterer her et større utvalg av dem sammen med korte biografiske opplysninger. Resultatet er blitt en delikat bok med fotografiske portretter av tallrike medisinske og biologiske pionerer, både fra Europa, USA og Japan. De fleste tilhører fag som anatomi, fysiologi, patologi og kirurgi, selv om andre medisinske spesialiteter også er representert. Enkelte forfattere og kunstnere er også med. En rekke av disse portrettene har ikke vært offentliggjort før. Her finnes berømteter som patologen Karl von Rokitansky, Heinrich Quincke, Rudolph Virchow og Jean Martin Charcot, i tillegg til Charles Darwin og Thomas Huxley. Fire svenske og én dansk forsker er også inkludert, men ingen nordmenn.

Boken har fin innbinding med delikat